

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Clypevs Theologiæ Thomisticæ

Continens Tractatus de attributis, de visione Beatifica, de scientia Dei, ac
de ejus voluntate, & Providentia

Gonet, Jean-Baptiste

Parisiis, 1669

§. II. Præcipuæ objectiones solvuntur,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77232)

est omnium cognoscitiva. Minor autem probatur: Capacitas habendi non solum formam propriam, sed etiam alterius rei, est amplitudo & illimitatio quadam: Sed immaterialitas est ratio amplitudinis & illimitationis in forma: Ergo est ratio istius capacitatis. Minor patet, nam coarctatio & limitatio formæ provenit à materia, & consequenter materialitas est ratio coarctationis formæ: Ergo immaterialitas est ratio amplitudinis, & illimitationis formæ, & consequenter est ratio prædictæ capacitatis.

§. II.

Præcipua objectiones solvuntur.

52. **C**ontra hanc doctrinam & rationem D. Thomæ, plura & difficillima objici possunt argumenta. Primum est, non cognoscencia, præter formam propriam, aliorum formas recipiunt: Ergo differentia à Divo Thoma statuta, inter cognoscencia & non cognoscencia, falsa est, & consequenter ejus ratio falso nititur fundamento. Consequentia patet, Antecedens probatur: aqua enim recipit in se calorem: calor autem non est propria forma aquæ: ær etiam in se recipit species intentionales: ego non vivencia, & non cognoscencia, apta sunt in se recipere, non solum proprias formas, sed etiam formas aliorum.

53. **R**espondeo cum Carmelitis Salmanticensibus, tract. 3. disput. 2. dubio 1. & 2. duplex esse notabile discrimen inter cognoscencia & non cognoscencia, quantum ad propositum. Primum consistit in eo quod non cognoscencia recipiunt alienas formas, non tamen easdem cum eis à quibus illas recipiunt: nam aqua v. g. recipiens calorem ab igne, non recipit eundem numero calorem ignis, sed alium distinctum realiter, & idem contingit in aliis non cognoscencibus: cognoscencia verò apta sunt in se habere formas aliarum rerum, easdem specie & numero, absque reali distinctione ab illis à quibus recipiunt formas; nam species lapidis, quæ intellectus constituitur in actu ad intelligendum lapidem, continet in se formam & naturam lapidis, eandem realiter cum illa quæ in lapide ad extra invenitur, non quidem sub modo essendi naturali (hoc enim est impossibile) sed intelligibili & intentionali, quia ut docet D. Thomas 1. de Anima lect. 24. & 7. Metaph. lect. 6. species rei intellectæ, est quidditas ejus, & 4. contra Gentes cap. 14. docet verbum nostri intellectûs, ex ipsa re intellecta habere ut intelligibiliter eandem numero naturam contineat.

Secunda differentia, ex qua sumitur secunda solutio argumenti propositi est, cognoscencia recipere in se aliorum formas, scilicet species intentionales, per identitatem cum illis, taliter quod intellectus actuatus specie lapidis, identificetur cum lapide, & cum specie representativa illius, non quidem in esse entitativo & naturali, sed in esse intentionali & intelligibili: iuxta illud quod docet Philosophus 3. de Anima textu 37. *Anima intelligendo fit omnia*: At verò non cognoscencia, non recipiunt formas aliorum, per identitatem cum formis, nec cum illis à quibus tales formas recipiunt; & in hoc etiam stat differentia à D. Thoma statuta, inter cognoscencia & non cognoscencia.

Contra hanc doctrinam, quam lato calamo, & eruditè, ut alia, prosequuntur Salmanticen-

A ses, loco citato, referentes Capreolum, Caietanum, Ferrariensem, & omnes Discipulos Divi Thomæ, fieri solent plures instantiæ, quæ in Tractatu de Visione beata, ubi de hoc iterum redibit sermo, commodius proponuntur ac diluuntur.

Objicies secundo: Datur natura cognoscitiva materialis: Ergo immaterialitas ad rationem cognoscitivi necessaria non est, & consequenter nequit esse ratio à priori virtutis cognoscitivæ. Secunda consequentia, ex prima evidentè colligitur: prima verò ex Antecedenti: Antecedens autem constat, natura enim sensitiva est materialis, & tamen est cognoscitiva: Ergo datur natura cognoscitiva materialis.

B **R**espondeo ex doctrina D. Thomæ quæst. de spiritualibus creaturis art. 2. in corp. & 2. cont. Gent. cap. 68. ad finem: immateriale sumi tripliciter, primò pro excludente informationem materiæ, secundo pro independente à materia, tertio pro excedente conditionem materiæ in agendo & recipiendo. Primo modo natura angelica est immaterialis, non enim à materia dependet, nec materiam informare potest. Secundo modo anima rationalis immaterialis est, licet enim materiam informet, est tamen independens ab illa, Tertio modo anima sensitiva est immaterialis, quamvis enim dependeat à materia in essendo, & ideo immaterialis entitativè non sit; recipit tamen species intentionales modo representativo, & operatur independentè à qualitibus quæ sunt dispositiones materiæ: visio enim non elicitur medio calore, aut frigiditate, siccitate, aut humiditate, quæ sunt dispositiones materiæ: unde quamvis sit entitativè materialis, non tamen est materialis immersivè; hoc est totaliter immersa materiæ, sed excedens illius conditionem in recipiendo, & agendo: quare Philosophus 2. de Anima textu 124. docuit plantas non cognoscere, propter suam materialitatem: sensus autem (inquit) cognoscitivus est, quia receptivus specierum sine materia.

C **E**x quibus ad argumentum in forma respondetur distinguendo Antecedens. Datur natura cognoscitiva cognitione perfecta, quæ materialis est, nego Antecedens: cognitione imperfecta, scilicet sensitiva, subdividuo Antecedens: quæ materialis est entitativè, concedo Antecedens: immersivè, id est omnino immersa materiæ, & ab illa totaliter comprehensa, nego Antecedens, & distinguo Consequens: non requiritur immaterialitas ad rationem cognoscitivi perfectè, nego consequentiam: ad rationem cognoscitivi imperfectè, subdividuo Consequens: immaterialitas sumpta pro independentia à materia, concedo consequentiam: sumpta pro excessu supra conditionem materiæ, & non immersione in illa, nego consequentiam. Itaque ad cognitionem perfectam, qualis est cognitio intellectiva, requiritur principium immateriale entitativè, hoc est independens à materia in essendo: ad cognitionem verò imperfectam, qualis est sensitiva, non exigitur principium immateriale in essendo, id est à materia independens, sed immateriale per excessum supra conditionem materiæ, & negationem totalis immersionis in illa.

D **O**bjicies tertio: Dantur plures formæ immateriales, quæ non sunt cognoscitivæ: Ergo immaterialitas non est ratio à priori virtutis cognoscitivæ, & consequenter non potest demonstrari à priori per illam. Consequentia patet, Antecedens verò probatur: voluntas enim, cuiusque

E **R**espondeo ad objectionem prædictam, quod non sunt plures formæ immateriales, quæ non sunt cognoscitivæ: Ergo immaterialitas non est ratio à priori virtutis cognoscitivæ, & consequenter non potest demonstrari à priori per illam. Consequentia patet, Antecedens verò probatur: voluntas enim, cuiusque

H ij

547

55a

actus & habitus in illa residentes, capaces cognoscendi non sunt, & tamen sunt formæ immateriales: item intellectus agens, ut docent Philosophi in libris de Anima, cognoscitivus non est, quamvis sit immaterialis: Ergo dantur plures formæ immateriales, quæ non sunt cognoscitivæ.

Respondeo primò, quòd quando D. Thomas docet immaterialitatem in formis esse radicem virtutis cognoscitivæ, hoc non debet intelligi de formis accidentalibus, sed substantialibus: non enim omnis forma accidentalis immaterialis, est cognoscitiva, saltem formaliter, ut patet in exemplis adductis; nulla tamen datur forma substantialis immaterialis, quæ non sit cognoscitiva *ut quo*, id est radicaliter elicitiva cognitionis, per modum principij *quo*.

Respondeo secundo: omnem formam immaterialem, etiam accidentalem, esse cognoscitivam, non elicitive, & formaliter, sed consecutive, vel antecedenter: voluntas enim, & habitus in ea residentes, necessariò supponunt intellectum, cum nihil sit volitum, quin præcognitum; intellectus verò agens, licet non sit intellectivus formaliter, & elicitive, est tamen cognoscitivus, antecedenter & causative: quatenus causat species, quibus intellectus possibilis fit potens ad eliciendam cognitionem.

36. Objicies quartò: Si immaterialitas esset ratio intellectualitatis, iuxta modum immaterialitatis, deberet esse modus virtutis intellectivæ: Sed hoc ita non contingit: Ergo &c. Major constat, Minor probatur. Omnes Angeli adæquantur in ratione immaterialitatis; omnes enim equè sunt à materia independentes, & æqualiter excludunt materiam, cum omni Angelo essentialiter repugnet à materia dependere, & cum illa in compositionem venire; & tamen unus excedit alium in virtute cognoscitiva: Angeli enim superiores, perfectiori modo intelligunt, quàm inferiores: Ergo &c.

Respondeo concessa Majori, negando Minorem, ad cujus probationem, nego Majorem, nam licet omnes Angeli adæquantur in termino à quo separationis à materia, ob rationem in probatione assignatam, non tamen omnes æquantur, penes terminum ad quem: quia licet omnes essentialiter materiam excludant, & dependentiam ab illa; est tamen unus actualior alio, ejusque major actualitas cognoscitur ex minori numero specierum, quò indiget ad cognoscendum, & consequenter unus aliò magis excedit potentialitatem materiæ, ut in Tractatu de Angelis latius exponemus.

47. Objicies ultimò: Esto in creaturis immaterialitas possit esse medium demonstrativum à priori virtutis cognoscitivæ, aut cognitionis actualis, non tamen immaterialitas divina: Ergo ratio quæ D. Thomas probat cognitionem in Deo ex illius immaterialitate, non est demonstrativa, saltem à priori. Consequentia patet, Antecedens probatur. Medium demonstrativum à priori, debet distingui saltem virtualiter à perfectione demonstrata per ipsum, aliàs idem per idem probaretur, quod ars demonstrativa non sustinet: Sed immaterialitas in Deo non distinguitur virtualiter à divina cognitione, nec à virtute cognoscitiva proxima, vel radicali: cum hæc omnia ad eandem lineam pertineant, nec distinguantur in rebus creatis, ex propria ratione formali, sed ex sola limitatione & potentialitate

A creaturæ, ut supra declaravimus: Ergo immaterialitas in Deo non potest esse ratio à priori per quam illa demonstrantur.

Huic argumento variè respondent Authores. In primis enim aliqui dicunt, quòd licet cognitio in Deo non differat virtualiter ab ejus immaterialitate, scientia tamen quatenus dicit specialem modum cognitionis, & prout constituit speciale attributum, ab illa differt virtualiter. Unde cum D. Thomas art. 1. quæstionis 14. solum intendat, ex summa Dei immaterialitate demonstrare dari in illo scientiam, ejus ratio est demonstrativa, & à priori.

B Secundo alij respondent, existentiam divinam, sub conceptu essentia, distingui virtualiter à natura sub conceptu naturæ; & quia in ratione essentia constituitur per immaterialitatem, in ratione verò naturæ, per intelligere, rectè demonstratur à D. Thoma, Deum esse summè intelligentem, quia est summè immaterialis.

Tertiò alij putant ab hoc argumento se expedire, dicendo quòd immaterialitas est ratio constitutiva divinæ naturæ, ac proinde ab intellectu & intelligere divino virtualiter distincta.

Sed istæ solutiones videntur insufficientes. Prima enim est contra mentem D. Thomæ, ut constat ex verbis quibus concludit primum articulum quæstionis 14. *Vnde cum Deus sit in summo immaterialitatis, sequitur quod sit in summo cognitionis.* Probat ergo D. Thomas, ex immaterialitate cognitionem absolute in Deo, & non solum modum specialem illius, scilicet scientiam.

Secunda rejicitur ex eo quod distinctio illa virtualis inter essentiam divinam sub conceptu essentia, & sub conceptu naturæ, majori parti Thomistarum displicet, & ex illa sequitur, ut supra arguebamus, quod primum Dei attributum sit conceptus naturæ.

Tertia etiam solutio non probatur, tum quia supponit immaterialitatem esse rationem naturæ divinæ constitutivam, quod supra impugnavimus; tum etiam, quia hoc dato, difficultatem argumenti non evacuat; nam D. Thomas ex immaterialitate non solum demonstrat dari intellectum in Deo, sed etiam Deum esse naturæ intellectualis, ac proinde immaterialitas in Deo, virtualiter debet distingui, non solum ab intelligere divino, sed etiam ab ejus intellectualitate. His ergo solutionibus prætermisissis.

Respondeo D. Thomam demonstrare Deum esse intelligentem, ex eo quod est immaterialis, tanquam per rationem à priori quoad nos, non tamen quoad se: sive ut alij dicunt, prioritate fundatâ in nostro conceptu, non autem in re concepta: cum enim videamus in creaturis, quòd immaterialitas est causa & ratio intellectus, inferimus quòd hæc duo, etiam in Deo, intimè connexa sunt, & quòd unum esset ratio à priori alterius, nisi reperirentur in actu purissimo, & nisi ad eandem lineam pertinerent.

E Si quis tamen sustinere velit, demonstratio nem D. Thomæ esse à priori, non solum quoad nos, sed etiam quoad se, poterit admittere distinctionem & prioritatem virtuales in Deo, inter immaterialitatem, & cognitionem, aut virtutem cognoscitivam: ex hoc enim non sequitur, quòd immaterialitas sit ratio divinæ naturæ constitutiva, quia licet admittatur virtualiter prior intellectione, vel intellectualitate divinâ, se habet tamen in Deo, per modum transcenden-

tis: conceptus verò naturæ, saltem explicitus, non est communis, & transcendentalis, sed proprius ac specialis; unde sicut ratio entis creati, quamvis per se primò concipiatur in homine; quia tamen est transcendens, & communis omni creaturæ, humanam naturam non constituit: ita nec ratio entis, seu substantiæ immaterialis, constituit naturam divinam, quia similiter se habet per modum transcendentis increati, & est communis omnibus perfectionibus & formalitatibus divinis.

ARTICVLVS III.

An detur in Deo potentia intellectiva, virtualiter ab intellectione distincta?

§. I.

Proponitur status difficultatis, & sententia negativa præferitur.

61. **S**uppono primò ex Tractatu de Trinitate: Intellectum divinum, ut est in Patre, & ut modificatum per relationem paternitatis, habere rationem potentia generativæ Filij, seu principij quo generationis Verbi divini.

Suppono secundo ex dicendis in Tractatu de scientia Dei: Intellectum Dei practicum, ut motum & applicatum à voluntate divina, habere in Deo rationem potentia executivæ, & producere res ad extra per actum imperij, formaliter immanentem, & virtualiter transeuntem, ut ibidem ostendimus: unde solum difficultas est, an ratio potentia salvetur in intellectu divino, per ordinem ad intellectionem essentialem.

Suppono tertio: Non esse questionem de potentia realiter productiva actus intelligendi, & realiter, vel ex natura rei ab illo distincta (hæc enim involvit imperfectionem, & repugnat actui purissimo) sed de potentia ab actu virtualiter solum distincta, id est, distinctione rationis habente fundamentum in Deo, & non solum in nostro modo concipiendi res divinas per analogias ad res creatas. His præmissis.

62. **D**ico: Non dari in Deo potentiam intellectivam, respectu divinæ intellectionis essentialis, ab ea virtualiter distinctam. Est contra Corneio infra quæst. 14. Araviuum 12. Metaph. quæst. 1. art. 2. & quosdam alios recentiores Thomistas.

Probatur primò ex D. Thoma 1. contra Gentes cap. 45. ratione 4. ubi negat in Deo potentiam intelligendi, & solum concedit actum. Item 2. libro cap. 10. & in hac parte quæst. 25. art. 1. ad 3. & 41. art. 3. ad 4. in ordine ad actus essentialis intelligendi & volendi, docet dari potentiam in Deo secundum modum significandi tantum: id est secundum nostrum modum concipiendi res divinas, per analogiam ad res creatas: Ergo ex D. Thoma, non debet admitti in Deo potentia intellectiva, virtualiter ab intellectione essentiali distincta, id est distinctione rationis cum fundamento in re.

63. **P**robatur secundò ratione: Intellectio essentialis in Deo, non distinguitur virtualiter ab ejus intellectu: Ergo non potest admitti in Deo potentia intellectiva, virtualiter ab intellectione essentiali distincta, seu virtuale principium intellectionis essentialis. Consequentia patet, Antecedens probatur ex fundamentis supra statutis, agentes de constitutivo divinæ naturæ: nam (ut

Tom. I,

A ibidem exposuimus) ea solum distinguntur virtualiter in Deo, quæ æquivalent pluribus rationibus, aut perfectionibus, distinctis in creaturis ex genere suo, & ad diversas lineas pertinentibus, id est diversa objecta formalia respicientibus: At intellectus & intellectio, in rebus creatis non distinguntur ex genere suo, nec ad diversas lineas pertinent; cum idem objectum formale respiciant, sed tantum differunt ex limitatione & potentialitate creaturæ, quæ non est tantæ perfectionis & puritatis, ut possit sibi realiter identificare suam ultimam actualitatem: Ergo intellectus & intellectio essentialis, non distinguntur in Deo virtualiter.

B Probatur tertio: Non est fundamentum in Deo, ut illius intellectus potentialis concipiatur: Sed principium proximum virtuale intellectionis, ut potentiale concipitur: Ergo non est fundamentum in Deo, ut illius intellectus concipiatur, ut principium virtuale proximum intellectionis. Major patet, Minor probatur. Principium virtuale proximum intellectionis, concipitur ut determinabile per intellectionem, & per illam perfectibile, tanquam per actualitatem: Sed determinabile per actum, & per illum perfectibile, potentiale est, vel ut potentiale intelligitur: Ergo principium virtuale proximum intellectionis, ut potentiale concipitur.

C Dices, Intellectum divinum non concipi ut potentialem & imperfectum, quia licet concipiatur sine expressione ultimæ actualitatis, implicite tamen illam includit, sicut divina essentia, sine attributorum expressione intellecta, non concipitur ut potentialis & imperfecta, eo quod illa implicite contineat, sicut ens suas proprietates.

Sed contra: Principium virtuale non continens actu implicite actualem operationem, est implicite potentiale: Ergo non continens actu explicitè actualem operationem, erit saltem explicitè potentiale, & consequenter imperfectum quoad explicitum.

D Præterea, expressio ultimæ actualitatis propriæ lineæ, debetur cuilibet perfectioni divinæ; ac proinde concepta sine illius expressione, ut potentialis intelligitur: Sed actualis intellectio est ultima actualitas in genere & lineæ intelligibili, attributa verò non pertinent ad lineam essentialis & naturæ: Ergo quamvis divina essentia, sine attributorum expressione intellecta, absque ulla potentialitate concipiatur, intellectus tamen divinus potentialis concipitur, quando intelligitur sine expressione actualis intellectionis. Minor patet, Major autem, in qua solum est difficultas, sic potest suaderi. Perfectiones divinæ, cum sint actus purissimi, sunt à nobis constituendæ modo imaginabili purissimo, & perfectissimo: Sed perfectior ac purior concipitur divina perfectio, quando intelligitur, ut exprimens ultimam suæ lineæ actualitatem, quam dum intelligitur, ut eam solum implicite continens: Ergo quælibet perfectio in Deo, expressione ultimæ actualitatis propriæ lineæ, constituenda est.

E Confirmatur: Intellectus divinus debet concipi tam actualis, ut nulla creatura illo actualior sit conceptibilis: Sed nisi concipiatur, ut exprimens actualem intellectionem, aliqua creatura, illo actualior concipietur: Ergo petit concipi à nobis ut metaphysicè constitutus expressione actualis intellectionis. Major constat, Minor probatur. Actualis intellectio creata, actualior intelligitur in linea intelligibili, omni non exprimente actualem

H ij